

Slovenija z eno najnižjih stopenj brezposelnosti - Strukturna neskladja čedalje večja: skoraj pol milijona različnih aktivnosti preden pride do napotitev na prosta delovna mesta – Nadaljnja rast tujih delavcev - Pričeli z izvajanjem programa PUM-O+ iz nove finančne perspektive - Nadaljevali bomo z organizacijo dogodkov in aktivnosti, s pomočjo katerih bomo tujim iskalcem zaposlitve zagotovili verodostojne informacije o delovnih ter življenjskih pogojih v Sloveniji.

Rekordno nizka brezposelnost

Ob koncu junija 2023 je bilo registriranih **46.178 brezposelnih**, kar je 2,1 % manj kot maja in 14,3 % manj kot junija 2022. **Stopnja registrirane brezposelnosti** je bila v aprilu 2023 (zadnji razpoložljivi podatki) v primerjavi z lanskim aprilom za 0,9 odstotne točke nižja in je znašala **5,0 %**. Najnižja je bila v OS Kranj (3,1 %), najvišja pa v OS Murska Sobota (6,8 %).

Zaradi ugodnih gibanj na trgu dela se **Slovenija** lahko pohvali **z eno izmed najnižjih stopenj anketne brezposelnosti**. Sezonsko prilagojena stopnja anketne brezposelnosti, ki jo izračunava Eurostat, je bila maja 2023 **v Sloveniji 3,6 %, v Evropski uniji je bila stopnja 5,9 %**.

Izrazito zmanjševanje števila brezposelnih pa po drugi strani povzroča večje spremembe v strukturi brezposelnosti, zaradi česar se **močno povečuje razkorak med ponudbo ustreznega kadra in povpraševanjem**.

Konec junija 2023 je bilo v evidenci brezposelnih:

- **50,2 % žensk,**
- **17,7 % mladih v starosti 15 do 29 let,**
- **40,2 % starih 50 let ali več,**
- **14,4 % iskalcev prve zaposlitve**
- **48,0 % dolgotrajno brezposelnih.**
- **17,6 % invalidov.**

➤ **Mladi na trgu dela**

Konec junija je bilo pri Zavodu **prijavljenih 8.179 mladih do 29 let**, kar je za 13,7 % manj kot pred letom. Ocenjujemo, da se bo **število brezposelnih do konca leta nekoliko zvišalo zaradi priliva mladih iz izobraževanja in prenehanja zaposlitev za določen čas**. Do konca leta pričakujemo, da se bo na novo prijavilo okoli pet tisoč iskalcev prve zaposlitve.

V zadnjih 5 letih se je brezposelnost mladih bistveno zmanjšala, tako da **imamo trenutno rekordno nizko brezposelnost mladih**. Predvsem pa je pomembno, da se je hkrati **zvišal tudi delež zaposlitev brezposelnih mladih za nedoločen čas**.

Povečuje se delež nižje izobraženih, ki nimajo ustreznih znanj, kompetenc, po katerih povprašujejo delodajalci ali pa so težje zaposljivi in potrebujejo poglobljeno obravnavo. Največ mladih se je zaposlilo s srednjo strokovno in splošno izobrazbo (31,4 %), sledijo mladi z osnovnošolsko izobrazbo (27,2 %), s terciarno izobrazbo (21,2 %) in poklicno izobrazbo (20,2 %).

Po naših podatkih so se **najhitreje zaposlili mladi s terciarno izobrazbo (4,3 mesece)**, približno mesec prej kot mladi z ostalimi ravni izobrazbe. Povprečni čas prijave mladih na Zavodu je bil **5 mesecev (od prijave do zaposlitve)**, povprečni čas vseh brezposelnih je 7,8 meseca.

➤ Dolgotrajno brezposelni na trgu dela

Konec junija je bilo na Zavodu od vseh brezposelnih 48 % dolgotrajno brezposelnih oz. 22.181 dolgotrajno brezposelnih oseb, kar je **25 % manj kot pred letom** dni. V primerjavi z lanskim junijem se je delež te kategorije zmanjšal za 6,9 odstotne točke (junija 2022 je bil 54,9 %).

Zaposlovanje dolgotrajno brezposelnih je zaradi njihove strukture **zahtevnejše**: skoraj polovica dolgotrajno brezposelnih (10.696 ali 48,2 %) je starih 50 let ali več in dobra tretjina nižje izobraženih (7.690 ali 34,7 %), kar pomeni, da imajo dokončano OŠ ali manj, na trgu dela pa so zaradi digitalizacije in robotizacije pogostejše iskani kandidati z ustreznim znanjem in kompetencami. V prvem polletju se je zaposlilo 3.969 dolgotrajno brezposelnih oseb.

Zavod z **vklučevanjem dolgotrajno brezposelnih v ukrepe aktivne politike zaposlovanja aktivira dolgotrajno brezposelne**, da pridobijo znanja in kompetence, ki so iskane na trgu dela. Vključujemo jih v formalno in neformalno usposabljanje in izobraževanje, delodajalcem ponujamo ustrezne ukrepe APZ kot. npr. Spodbude za zaposlovanje, Kreiranje delovnih mest, vključujemo jih tudi **v kratke modularne delavnice**, kjer jih učimo veščin samostojnega vodenja lastne kariere in aktivnega iskanja zaposlitve in jim s stopnjevanjem svetovalne obravnave nudimo pomoč pri premagovanju ovir za čim hitrejši vstop na trg dela. Kot učinkovito se je izkazalo tudi **zastopanje teh oseb pri delodajalcih**.

Sodelovanje z delodajalci

V prvem polletju so delodajalci Zavodu sporočili **88.046 prostih delovnih mest**, kar je sicer 3,1 % manj kot v enakem obdobju lani, a **povpraševanje delodajalcev po delavcih v letošnjem letu še vedno ostaja na visoki ravni**.

Največje povpraševanje v prvem polletju: po delavcih za preprosta dela pri visokih in nizkih gradnjah, delavcih za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, čistilcih, strežnikih in gospodinjskih pomočnikih ipd. v uradih, hotelih in drugih ustanovah, prodajalcih, voznikih težkih tovornjakov in vlačilcev ter strokovnih sodelavcih za zdravstveno nego.

V zadnji raziskavi Napovednik zaposlovanja (pomlad 2023) je več kot polovica delodajalcev (55,8 %) sporočila, da so se v preteklih šestih mesecih **soočali s pomanjkanjem ustreznih kandidatov za zaposlitev**. Težave z iskanjem kadra se pričakujejo tudi v prihodnje, še posebej **v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva, gostinstva, prometa in skladiščenja, izobraževanja ter gradbeništva**. Predvidevamo, da bodo v prihodnjih 6 mesecih skupaj iskali 36.660 delavcev, **najpozitivnejše napovedi glede gibanja zaposlovanja pa so v gradbeništvu** (7,8 % napoved gibanja števila zaposlenih), **gostinstvu** (5,4 %), ter **v poslovanju z nepremičninami** (4,9 %).

Zavod delodajalcem zagotavlja **celovito podporo pri iskanju ustreznih kadrov** in druge storitve preko **pisarn za delodajalce**. Le-te delodajalcem nudijo objavo prostih delovnih mest in iskanje usposobljenih ter motiviranih kandidatov, organizirajo pa tudi dogodke, na katerih se lahko delodajalci predstavijo iskalcem zaposlitve. **V sodelovanju z delodajalci postaja vse pomembnejše skupno iskanje rešitev za kritje kadrovskih potreb in odprt pogovor o aktivnostih podjetja** za privabljanje kadrov in kakovostno upravljanje z zaposlenimi. Pri tem Zavod išče priložnosti tudi **za težje zaposljive skupine brezposelnih**. V primeru, ko kandidatom primanjkuje izkušenj ali poklicno specifičnih kompetenc, delodajalcem v pisarnah za delodajalce ponudijo informacije in podporo pri **koriščenju aktualnih spodbud za zaposlovanje in usposabljanje brezposelnih**. Če ustreznega programa na trgu še ni, ga Zavod lahko pripravi.

Zavod je letos zelo proaktivno sodeloval z delodajalci:

- v prvih šestih mesecih smo opravili **več kot 485.600 različnih preverjanj ustreznosti in zainteresiranosti brezposelnih za napotitev na prosta delovna mesta oz. na druge dogodke, povezane s posredovanjem**.
- izvedli smo **1.709 obiskov delodajalcev**, kjer svetovalci pisarn za delodajalce promovirajo in predstavijo storitve in možnosti sodelovanja z zavodom. Na drugi strani delodajalci predstavijo podjetje, prosta delovna mesta ter kratkoročne in dolgoročne potrebe po kadru. S tem ohranjamo partnerstvo in delodajalcem skušamo na različne načine zagotavljati ustrezen kader.
- organizirali smo **27 mini zaposlitvenih sejmov, 112 hitrih zmenkov, 297 različnih skupinskih predstavitev prostih delovnih mest delodajalcev** ter organizirali ali sodelovali na **14 večjih zaposlitvenih ali kariernih sejmih**.

Ob pomanjkanju kadrov postaja **čedalje večji izziv tudi privabljanje delavcev iz tretjih držav**, ki imajo spretnosti in jih Slovenija potrebuje. Zavod je v zadnjih mesecih izvedel vrsto aktivnosti na tem področju:

- aprila smo v Ljubljani uspešno izvedli **mednarodno konferenco Delovne migracije in zaščita delavcev**. Glavni namen konference je bil poglobiti vezi med ključnimi deležniki na trgu dela v tem delu Evrope ter okrepiti medsebojno sodelovanje. Po konferenci je Zavod podal več pobud za sklenitev dogovorov o partnerskem sodelovanju z javnimi službami za zaposlovanje v JV Evropi;
- Aktivnosti so obrodile sadove, saj smo 7. in 8. junija, v sodelovanju z Veleposlaništvom RS v Skopju, **organizirali predstavitev slovenskih delodajalcev v Skopju in Bitoli**. Dogodkov v Severni Makedoniji, ki smo jih poimenovali »**Življenje in delo v Sloveniji**«, se je udeležilo več

kot 3.500 iskalcev zaposlitve, ki so tako lahko neposredno pridobili številne informacije glede zaposlovanja in življenja v Sloveniji. Sodelovalo je 23 slovenskih delodajalcev s področja zdravstva in socialnega varstva, predelovanih dejavnosti, gradbeništva, prometa. ipd., ki skupaj zaposlujejo več kot 13.000 delavcev in so v minulem letu pri Zavodu objavili več kot 4.000 prostih delovnih mest.

Nadaljnja rast tujih delavcev

Zaradi strukturnih neskladij na trgu dela zaznavamo že od leta 2021 tudi **velik porast vlog na področju zaposlovanja tujcev**. V šestih mesecih 2023 je Zavod izdal **22.167 delovnih dovoljenj in soglasij**. Največ tujcev prihaja iz Kosova.

Konec aprila 2023 je bilo po podatkih Statističnega urada RS v Sloveniji delovno aktivnih 130.732 oseb (brez kmetov), ki niso bili državljani Slovenije. Med njimi je bilo 17.963 oseb iz držav EU (13,7 % tujih delavcev) in 112.769 oseb iz t. i. tretjih držav (86,3 % tujih delavcev). Če primerjamo te podatke z vsemi delovno aktivnimi v Sloveniji (s kmeti), podatki kažejo, da **tuji delavci predstavljajo 14,0 % delovno aktivnih, državljani EU predstavljajo 1,9 % delovno aktivnih, državljani iz tretjih držav pa 12,1 %**. V zadnjem desetletju je število delovno aktivnih tujcev poraslo, intenzivno pa narašča od leta 2016 naprej (izjema je leto 2020). V aprilu 2016 je bilo med delovno aktivnimi 60.284 oseb iz držav EU in tretjih držav, v sedmih letih pa se je njihovo število več kot podvojilo oz. poraslo za 116,9 %.

Kljub velikemu obsegu vlog pa so **povprečni časi reševanja vlog pri Zavodu v zakonskih okvirih**: v povprečju gre za **22 dni pri soglasjih k enotnemu dovoljenju ter 21 dni pri delovnih dovoljenjih**, kar je manj, kot je zakonsko določeno. Pri tem je nujno treba upoštevati, da se vloge lahko rešujejo šele, ko so popolne in ko dokumentacija pride do Zavoda iz upravnih enot ter da so postopki vezani tudi na potrditev kandidatov s strani tujega nosilca izvajanja sporazuma, kar včasih podaljša trajanje celotnega postopka zaposlovanja.

Leto /obdobje	Število izdanih dovoljenj	Število soglasij	Skupaj
2018	18.049	20.889	38.938
2019	17.030	26.417	43.447
2020	15.636	20.875	36.511
2021	22.560	23.704	46.264
2022	21.775	26.666	48.441
I-VI 2023	8.467	13.700	22.167

Največ delovnih dovoljenj in soglasij je bilo letos izdanih delodajalcem **iz gradbeništva (40,4 % vseh izdanih dovoljenj in soglasij), predelovalnih dejavnosti, prometa in skladiščenja, gostinstva ter dejavnosti trgovine; vzdrževanja in popravil motornih vozil.**

Največ delovnih dovoljenj in soglasij je bilo izdanih za poklic **zidarja (4.758 oz. 21,5 % vseh)**, sledijo pa vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, delavci za preprosta dela pri visokih gradnjah, varilci in elektroinštalaterji.

Vključevanje v ukrepe aktivne politike zaposlovanja

Za odpravljanje neskladij med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela imamo na voljo tudi **ukrepe aktivne politike zaposlovanja (APZ)**. Zavod izvaja ukrep 1 - Izobraževanje in usposabljanje, ukrep 3 – Spodbujanje zaposlovanja in ukrep 4 – Kreiranje delovnih mest.

V letu 2022 smo v programe APZ vključili 17.049 oseb, od tega: 59,1 % žensk, 39,2 % dolgotrajno brezposelnih, 27,7 % mladih do 30 let ter 26,8 % starejših od 50 let. V ta namen je bilo v letu 2022 **izplačanih 52,2 MIO EUR sredstev**, od katerih jih je največ zagotovil Evropski socialni sklad. Manjše število vključevanja v ukrepe v primerjavi s prejšnjimi leti je posledica predvsem iztekajočega se obdobja izvajanja EU kohezijske politike 2014-2020.

Pohvalimo se lahko z izredno dobrimi rezultati in učinki izvedenih programov. Vrednotenje programov APZ za obdobje 2019-2022 je pokazalo, da so najuspešnejši izhodi v zaposlitev iz ukrepa 1 programi **Delovnega preizkusa in programi Usposabljanja na delovnem mestu**, ki potekajo neposredno pri delodajalcu in na konkretnih delovnih mestih. Več kot 80 % vključenih se je v roku 1 leta po zaključku teh programov zaposlilo. Zelo uspešni programi pri prehodu v zaposlitev so tudi **Potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK), programi neformalnega izobraževanja in usposabljanja za mlade, ter lokalni programi neformalnega izobraževanja in usposabljanja (NIU)**. V obdobju enega leta po izteku subvencionirane zaposlitve (iz ukrepa 3) je ohranilo ali našlo ponovno zaposlitev kar 83,3 % vseh vključenih. V obdobju enega leta po izteku javnih del (iz ukrepa 4) pa smo ugotovili, da je v tem obdobju našlo ponovno zaposlitev, vsaj za določen čas, 35,3 % vseh vključenih.

Izjemno dobro se je izkazal naš **5-letni pilotni program za brezposelne osebe, ki potrebujejo poglobljeno obravnavo in so se zato vključevale v Učne delavnice**, namenjene spodbujanju usposabljanja in zaposlovanja v socialnem podjetništvu.

V okviru Programa za izvajanje **Evropske kohezijske politike 2021-2027** bomo v obdobju od 2023 do 2028 izvajali **5 programov**:

- Projektno učenje mlajših odraslih – PUM-O plus,
- Neformalno izobraževanje in usposabljanje plus,
- Usposabljanje na delovnem mestu plus,

- Spodbujanje zaposlovanja Zaposli.me plus in
- Učne delavnice plus.

Skupaj je predvidenih 172 MIO EUR sredstev iz Evropskega socialnega sklada plus. Vloge za izvedbo programov intenzivno pripravljamo in snujemo skupaj z MDDSZ, medtem, ko se **je program PUM-O+, Projektno učenje mlajših odraslih, že pričel izvajati s 1. 7. 2023.** Cilj programa je do septembra 2028 približno 1.800 mladih, ki so opustili šolanje, opremiti z različnimi znanji in veščinami ter jih tako uspešno reintegrirati v družbo, da spet najdejo pot razvoja ter odkrijejo svoje talente.

Delodajalci lahko trenutno kandidirajo za izvedbo projektov v okviru naslednjih naših programov, namenjenih subvencioniranemu zaposlovanju:

1) Hitrejši vstop mladih na trg dela

Program omogoča subvencionirano zaposlitev brezposelnih, mlajših od 26 let za nedoločen čas. Delodajalcu izplačujemo mesečno subvencijo največ 18 mesecev in sicer v višini od 300 do 420 EUR, odvisno od trajanja prijave mladih v evidenci brezposelnih ter njihove izobrazbe. Znesek mesečne subvencije se zviša za 70 EUR na mesec, če delodajalec osebo vključi v kolektivno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. Delodajalec mladim ves čas zagotavlja mentorja ter obema omogoči obvezno vključitev v vsaj 30 urno usposabljanje ali izobraževanje, pri čemer je zaželeno pridobivanje digitalnih kompetenc.

2) Zelena delovna mesta

Delodajalec lahko pridobi subvencijo za zaposlitev brezposelnih oseb na t.i. »zelenih delovnih mestih«, ne glede na njihovo trajanje brezposelnosti ali druge lastnosti, pri čemer jih zaposli za nedoločen čas. Zavod subvencijo izplačuje največ 12 mesecev v enakih zneskih v višini 680 EUR (za polni delovni čas).

3) Priložnost zame

Program je namenjen spodbujanju zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb, pri Zavodu prijavljenih vsaj 2 leti. Delodajalcu se izplačuje subvencija največ 12 mesecev, prav tako v enakih zneskih, v višini 700 EUR (za polni delovni čas). Delodajalec mora v obdobju prvih štirih mesecev zaposlitve osebo vključiti v izobraževanje oz. usposabljanje v skupnem trajanju vsaj 20 pedagoških ur in ji zagotavljati mentorja z vsaj tremi leti delovnih izkušenj. Zaželeno je usposabljanje s področij trajnostnega razvoja, zelenega gospodarstva, digitalnih kompetenc in pravic ter obveznosti delavcev v delovnem razmerju.

Aktualni so tudi naši **lokalni programi neformalnega izobraževanja in usposabljanja** (med katerimi še vedno brezposelnim omogočamo udeležbo v programu Slovenščina za tujce), programi za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) in temeljne kvalifikacije (TK) ter programi usposabljanja na delovnem mestu za osebe na področju mednarodne zaščite in tujce.

Marca 2023 smo začeli s **pilotno izvedbo spletnih usposabljanj e-NIU**, ki zajema programe računalniškega usposabljanja, nato pa bomo ta način razširili tudi na druge programe, saj je primeren za brezposelne z višjim nivojem znanj in kompetenc.

Ključni poudarki Zavoda do konca leta 2023

- **Napoved gibanja brezposelnosti do konca leta:** brezposelnost se bo zmanjšala na 48.800 oseb, kar predstavlja okrog 8 % manj brezposelnih kot ob koncu leta 2022. Glavni poudarek bo še naprej namenjen **obravnavi in pomoči najbolj ranljivih skupin**, prijavljenih pri Zavodu, kot so dolgotrajno brezposelni, starejši, mladi, brez izobrazbe ipd. z namenom čimprejšnje vključitve na trg dela.
- Zavod bo nadaljeval z **organizacijo dogodkov, na katerih bomo tujim iskalcem zaposlitve zagotovili verodostojne informacije o aktualnih potrebah delodajalcev in delovnih ter življenjskih pogojih v Sloveniji**. Vloga Zavoda je okrepiti obveščenost delavcev, to pomeni izboljšati njihov dostop do informacij o pravicah, postopkih zaposlovanja, zakonodaji ipd. na razumljiv način, saj tako lahko delavcem migrantom zagotovimo enake pravice in obravnavo kot domačim delavcem, jim omogočimo čim bolj uspešno vključitev v družbo in izpolnitev njihovih potencialov na našem trgu dela. To pomeni tudi bistveno bolj **okrepiti delovanje Info točke za tujce**, kjer bodo lahko iskalci zaposlitve kot tudi delodajalci prejeli ključne informacije s področja zaposlovanja in dela na enem mestu. Prav tako bomo okrepili **zagotavljanje** večjezičnosti z ustreznim informiranjem delavcev migrantov na naših spletnih straneh.
- **Krepitev sodelovanja in partnerstev z deležniki je eden od strateških ciljev Zavoda**. To pomeni, da bomo predvidoma jeseni vzpostavili Svete partnerjev na regionalnem in lokalnem nivoju ter tako na sistematičen način **zagotovili ustrezen okvir partnerskega povezovanja na nivoju naših območnih služb z združenji oz. zbornicami delodajalcev, šolstvom, sindikati, lokalno skupnostjo ipd.** z namenom zmanjšanja primanjkljajev in neskladij na trgu dela ter krepitve sodelovanja. Med prednostne naloge sodi srednjeročno in dolgoročno napovedovanje potreb delodajalcev po poklicih in kompetencah, izmenjava pomembnih informacij za trg dela, oblikovanje predlogov ukrepov aktivne politike zaposlovanja glede na regionalne potrebe in posebnosti tako z vidika potreb delodajalcev kot tudi iz potreb ranljivih skupin. Pomembno je tudi sodelovanje pri vprašanjih, ki so povezana z zaposlovanjem in delom tujcev v regiji, oblikovanje predlogov za urejene in varne delovne migracije, itd.